

**Centar za demokraciju
i pravo Miko Tripalo**
Ilica 5, Zagreb
Tel.: 4813 281
E-mail: centar@tripalo.hr
Web: www.tripalo.hr

*Josip Kregar, Slaven Ravlić, Anamarija Musa, Tereza Rogić Lugarić,
Vedran Đulabić, Đorđe Gardašević*

Prijedlozi za reformu sustava lokalne samouprave Republike Hrvatske

(nastali u sklopu projekta *Reforma sustava lokalne samouprave*, 2011/2012)

Uvod

Reforma lokalne samouprave došla je na red. Postoje značajne razlike u dijagnozi stanja, tumačenju uzroka problema, ocjeni prioriteta, razlike u prijedlozima izmjena. Razlike će postojati i glede potrebnih i nužnih reformi. Isticat će se činjenica da sustav postoji gotovo dvadeset godina, nudit će se ishitrene i radikalne promjene. Neki će nastojati da se ne promijeni ništa. Izbjegavat će se rasprava o tome da postoji politička kalkulacija po kojoj je glavni argument protiv promjena nepopularnost mjera racionalizacije teritorijalnog i političkog ustroja. Doista, treba priznati da izmjene granica, veličine i broja jedinica nisu dovoljne, nisu nužan, ali su dobar poticaj promjenama. Više od toga vrijedio bi odmak od birokratskog zatvaranja, jačanje odgovornosti (političke, moralne), otvorenosti i participacije. No odlučivanje mora imati svrhu i raspodjelu nadležnosti, trebaju se osigurati sredstva i odgovarajući institucionalni okvir.

Teškoće i neprilike u reformi ne treba smatrati razlogom za odustajanje. U svakoj promjeni otpori su neizbježni, a time i potrebni da se pridobiju povjerenje i podrška građana i korisnika. No potrebna je otvorena rasprava u uvjerenju da je istina bolji argument od interesnog ili

političkog stava. Ovaj tekst ne sadrži samo opis institucija i nadležnosti, već je i kritička analiza postojeće prakse.

Reforme pod zajedničkim nazivom decentralizacija moraju prije svega imati jasan cilj. Decentralizacija je prijenos vlasti od centralne na regionalne i lokalne samoupravne jedinice, što uključuje prijenos ovlasti odlučivanja i financijskih sredstava, ali i odgovornosti. Namjera je potaknuti političku decentralizaciju koja omogućava svrhovitu participaciju građana u odlučivanju o lokalnim javnim poslovima. Svrhovita participacija znači reforme izbornog modela i međuodnos tijela lokalne vlasti radi otvorene, efikasne, odgovorne, skromne i jeftine, no profesionalne uprave koja slijedi europska načela dobrog vladanja. Glavnina napora u ostvarivanju gradskih proračuna trenutno se svodi na financiranje različitih komunalnih potreba i obveza, a ne na strateške razvojne projekte. S tim u vezi važno je detektirati probleme u sustavu lokalne samouprave Republike Hrvatske te ponuditi prijedloge javnih politika.

Problemi i prijedlozi rješenja sustava lokalne (i regionalne) samouprave

PROBLEM:

U Hrvatskoj lokalnoj samoupravi nedostaje participativnosti, responzivnosti i demokratičnosti. Zakonski okvir kompliciran je i nedovoljno jasan u slučajevima preklapanja ovlasti gradonačelnika, župana i različitih vijeća. Opći stav javnosti je da su lokalni političari i službenici korumpirani i nedovoljno efikasni. Cilj političke decentralizacije je legitimizacija političkih institucija lokalne vlasti i sistema u cjelini dok građani trebaju biti u centru javnih aktivnosti te biti na jasno definiran način uključeni u javni život na lokalnoj razini.

RJEŠENJA:

Lokalni izborni sustav trebao bi imati **dvije razine s dva različita izborna modela**. Za lokalne jedinice (općine i gradovi) do 35.000 stanovnika koristio bi se jednostavan većinski sustav s jednomandatnim okruzima. Za jedinice s više od 35.000 stanovnika (veliki gradovi i županije), mješoviti sustav u kojemu se polovica vijećnika bira sustavom relativne većine u jednomandatnim okruzima a polovica razmjernim sustavom u kojemu je cijela lokalna jedinica jedna izborna jedinica. Izborni sustav u jedinicama mjesne samouprave slijedio bi istu logiku.

Sustav relativne većine za mjesne odbore i gradske kotareve, ali mješoviti sustav za gradske četvrti Zagreba.

Treba **razriješiti dualizam i potencijalni sukob nadležnosti** između čelnika izvršne vlasti (načelnika, gradonačelnika) i predstavničke skupštine parlamentarizacijom predstavničke demokracije – jačanjem političko-nadzornih ovlasti skupštine te uspostavljanjem sustava političke odgovornosti lokalne izvršne vlasti i uprave skupštini. Postojeći zakonski okvir u Republici Hrvatskoj predviđa neposredan izbor općinskih načelnika, gradonačelnika, župana te gradonačelnika Grada Zagreba. Na taj način, ove institucije dobivaju legitimitet za obavljanje svoje funkcije izravno od birača. Takvo rješenje, međutim, ni u kojem slučaju ne znači da spomenuti čelnici nisu odgovorni za zakonitost svog djelovanja. Njihov mandat nije bezuvjetan i ne znači izostanak nadzora od strane predstavničkog tijela lokalne i područne samouprave i samih građana. Taj mandat, je ograničen pravnom odgovornošću za obavljanje izvršne funkcije, ali samo i isključivo u okvirima zakona koji uređuju njihov položaj i ovlasti

Treba započeti radikalnu **demokratizaciju izbornog postupka za izbore lokalnih stranačkih tijela i dužnosnika, te demokratizaciju kandidacijskog postupka za stranačke kandidate u izborima** za lokalna vijeća. U te izborne postupke treba uključiti sve članove stranke, kojima treba dati i mogućnost predlaganja kandidata ne samo za lokalne organe stranke i jedinica lokalne samouprave, dakako, uz ovlaštena stranačka tijela. Odlučivanje na unutarstranačkim i kandidacijskim izborima mora biti tajno, s više kandidata od broja koji se bira, s tim da bi u kandidacijskim izborima članovi stranke u izbornom okrugu gdje se bira sustavom relativne većine određivali kandidata stranke, a u razmjernom dijelu izbora u većim gradovima i županijama odredili bi svojim glasovanjem i redoslijed kandidata stranke (uz osiguranje propisane zastupljenosti). Nadzor nad ispravnošću izbornog i kandidacijskog postupka obavljala bi regionalna i nacionalna stranačka tijela, ovisno o tome na kojoj se razini odvijaju izbori.

Trebalo bi **ojačati ulogu lokalnih stranačkih tijela** (skupštine, odbora) kao mjesta rasprave i odlučivanja te organizirati unutarstranačke rasprave oko političke strategije i programa rada stranke u jedinici lokalne samouprave. Političke stranke mogu biti demokratski subjekti samo ako su i same unutar sebe demokratske.

Korisna mjera je **proširenje nespojivosti (inkompatibiliteta) i kumulacije funkcija**. Ne bi trebalo dozvoliti istovremeno obavljanje funkcija na dvije razine i kumulaciju izvršnih funkcija

Radi sprečavanja rizika stranačke korupcije predlažemo potpunu **transparentnost stranačkih financija** (izvora, troškova) te objavljivanje liste najvećih pojedinačnih donatora, daljnje smanjivanje gornje granice troškova za lokalne izborne kampanje te strogo kažnjavanje prekršitelja i kaznene sankcije za odgovorne stranačke dužnosnike. Treba donijeti posebna i specifična pravila o **sprječavanju sukoba interesa** na lokalnoj razini te **promovirati transparentnost** poslovanja i obavljanja funkcija

U Hrvatskoj bi posebno na lokalnoj razini pravo na referendum moglo pozitivno utjecati na razvoj lokalne demokracije. Za **lokalni referendum** treba propisati **prag od 10%** potpisa ukupno registriranih birača, a za **uspjeh referenduma dovoljna je pozitivna odluka 25%** ukupno registriranih birača. Treba propisati da je lokalno predstavničko tijelo obvezno raspisati referendum ako se ispune zakonski uvjeti te utvrditi pitanja o kojima se ne može odlučivati na referendumu. U skladu s europskim preporukama o građanskoj inicijativi i pravilima Europske komisije o građanskoj inicijativi za donošenje zakona na razini EU iz travnja 2010., treba razraditi uvjete i oblike korištenja **lokalne građanske inicijative**. Tako bi **10% registriranih birača** u lokalnoj jedinici moglo tražiti raspravu ili pokretanje postupka odlučivanja skupštine o nekom lokalnom pitanju a o tome bi se moralo odlučiti u roku od tri mjeseca.

Treba **uvesti instituciju građanskog foruma** kao oblik deliberativne demokracije u velike gradove koji imaju razvijeno civilno društvo. Osnivači bi zajednički trebali biti gradsko vijeće i relevantne udruge i organizacije civilnog društva. Cilj bi bio rasprava o strateškim rješenjima gradskih problema (prostorno planiranje, promet).

PROBLEM:

Teritorijalna podjela i fragmentacija lokalnih samoupravnih jedinica veliki su problem. Ne radi se o broju već o sadržaju djelovanja i institucijama. I druge države imaju male lokalne jedinice, no imaju i više stupnjeva upravljanja, drukčije nadležnosti i financije, drukčije institucije. Nisu sazreli svi potrebni elementi za okončanje postupka reforme teritorijalne podjele, no naznake smjera su jasne. Regije nisu statističke već političke kategorije, regije nisu zajednice ljudi već i administrativni stupanj, regije se ne stvaraju voluntarističkim nametanjem granica već deliberativnim procesom odlučivanja. Ideja o Hrvatskoj, kao državi jakih regija nema više negativnu političku konotaciju, no i nije cilj za sebe već sredstvo bolje vlasti.

RJEŠENJA:

Mehaničko spajanje nije dobro. Daleko bolje bilo bi **pojačati suradnju i stvaranje zajedničkih tijela, upravnog aparata i projekata**. Iako ograničena, i sada postoje takva rješenja, no rijetko se primjenjuju jer nema politika i indirektnih (npr. financijskih) poticaja za to. Variranje i računalno simuliranje dobra je podloga za raspravu, no samo po sebi nedovoljno za podršku i povjerenje u racionalnost i nepristranost prijedloga. Iskustvo je da se i razumna rješenja iskrive lošom izvedbom i političkim kompromisima. Namjera da se ta promjena izvede postupno, u više faza i koraka, čini se najboljim izborom. Dobar početak bilo bi **objedinjavanje, odnosno pripajanje općina** koje nemaju ni minimalne gospodarske ili demografske uvjete za samostalnost, a sve to treba biti potaknuto financijskim poticanjem.

Sadašnji sustav područne (regionalne) samouprave potrebno je reformirati u nekoliko smjerova. Jedan bi bio nedvosmisleno **jačanje regionalističke dimenzije** koji bi sadašnje županije od jedinica područne (regionalne) samouprave postupno transformirao u prave regije s većim stupnjem samoupravnog kapaciteta. Racionalizacija teritorijalne osnove županijskog ustrojstva znači **smanjivanje broja županija**. Hrvatskoj nije potreban dosadašnji broj županija koje opterećuju cjelokupnu organizaciju države, jer se na postojeću županijsku podjelu nadovezuju i ostale podjele te organizacija drugih upravnih resora.

Jačanje samoupravnog kapaciteta županija i njihova transformacija u snažne samoupravne regije bio bi jedan od ključnih segmenata reforme. Elementi za to su već velikim dijelom ugrađeni u postojeće pravno uređenje županija. Među navedene elemente spadaju neposredni izbori izvršnih i predstavničkih tijela (župana i županijskih skupština), županijske financije, Ustavom zajamčen samoupravni djelokrug, pravna osobnost i drugo.

Poboljšanje koordinativne uloge županija u obavljanju javnih službi na svojem području također je važan korak ka funkcionalnoj decentralizaciji. Bitan dio poslova koji ulaze u samoupravni djelokrug županija tiče se koordiniranja mreže zdravstvenih, kulturnih i obrazovnih institucija na području županije. U pogledu tih poslova županije, veće i relevantne kao regije, trebaju biti ključna čvorišta obavljanju tih poslova. Posebno je značajna uloga županija kao koordinatora javnih službi s obzirom na središnja tijela državne uprave nadležna za pojedine upravne resore.

Osobitu važnost ima reguliranje prostornog planiranja, zaštite interesa Hrvatske kao cjeline u tom procesu te orijentacija županija na poticanje društvenog i gospodarskog razvoja u okviru

nove regionalne politike Hrvatske. Pretpostavka je **moderniji sustav vođenja regionalne politike**. Županije bi trebale biti bitan dio moderne regionalne politike, a ulogu županija potrebno je dodatno potencirati i oživotvoriti. To se posebno odnosi na strateško planiranje razvoja.

PROBLEM:

Središnja tijela državne vlasti toleriraju, umjesto da kontroliraju, nejasnoće regulacije i primjene propisa i nisu pružale adekvatnu pomoć jedinicama lokalne samouprave u tumačenju i provedbi propisa. Zahtjevi za legitimiranom i otvorenom, manje rastrošnom, a učinkovitom i odgovornom lokalnom upravom sve su češći. Lokalnoj vlasti potrebna je viša razina odgovornosti, veća participacija građana, bolja javna kontrola i otvorenost kod formiranja proračuna te veća efikasnost u poslovanju.

RJEŠENJA:

Ulogu nadležnih središnjih tijela umjesto na nadzoru treba temeljiti **na pružanju pomoći i suradnji s lokalnim jedinicama** kako bi one ostvarile odgovarajući stupanj kadrovske spremnosti, tehničke i stručne osposobljenosti potrebne za nove zadatke kao što su internacionalizacija djelovanja, strateško planiranje i uključivanje u sustav europskih i regionalnih projekata. Istovremeno treba intenzivirati nadzor zakonitosti rada i financijskog poslovanja.

Nedostatak strateškog odlučivanja i razmišljanja o budućem i održivom razvoju, stvaraju dojam o kaotičnosti i improvizaciji u odlučivanju na lokalnoj razini. Potrebno je **utvrđivanje obveze donošenja strateških planova**. Jedinice same, bez podrške središnjeg tijela, to neće moći osigurati. Treba se oslanjati i na sposobnosti i mogućnosti civilnog društva, ne samo u ovom pitanju. **Uključivanje svih dionika**, posebno privatnog sektora, civilnog društva i samih građana, pretpostavka je kvalitete strategije i doprinos njezinoj implementaciji.

Modeli za kvalitetu, kao što su CAF ili ELOGE, mogu se u lokalne jedinice ili njihove javne službe uvoditi samoinicijativno ili putem udruga regija, gradova i/ili općina, koje bi mogle imati koordinacijsku ulogu. Kroz mreže lokalnih jedinica i njihove platforme hrvatski gradovi i općine mogli bi **razmjenjivati najbolju praksu** u rješavanju pitanja lokalnog upravljanja i **stvarati ljestvicu kvalitete** na temelju postignutih rezultata.

Svaka lokalna jedinica treba na vlastitoj internet stranici na lako dostupan i jasan način pravovremeno objaviti odgovarajuće dokumente. Nepoštivanje odredbe ili rokova može biti razlog za sankcije. Službeno glasilo lokalne jedinice treba biti lako i bez naknade dostupno na internetu. **Objavljivanje svih odluka, aktivnosti i podataka na internetu treba biti pravilo**, a iznimke ograničene. Ovo se naročito odnosi na podatke o svim lokalnim tijelima i pravnim osobama, uključujući proračune, završne račune i izvještaje, podatke o broju i stručnosti vijećnika, (grado)načelniku, i zaposlenima u lokalnim tijelima, ustanovama i službama te formiranje registra općih akata, uključujući statut i poslovnik. **Podaci o načinu kontaktiranja i internet stranicama svih tijela i službi trebaju biti vidljivi i dostupni**. Internet stranica lokalnih jedinica treba biti stalno otvorena za pitanja i komentare građana, kao i njihove pritužbe. Posebno je važno informirati građane o sjednicama vijeća i dnevnim redovima, zapisnicima sa sjednica, ali i o važnijim namjeranim odlukama, kao što su urbanistički planovi, prijedlozi proračuna, strategije, te druge važne odluke.

E-uprava treba omogućiti uvođenje sustava elektronskog upravljanja dokumentima, a **e-javne nabave** trebaju se odvijati u skladu s europskim standardima i domaćim zakonima. Uloga središnjih državnih tijela je u **stvaranju preduvjeta za usvajanje i provedbu e-upravljanja** u lokalnim jedinicama, posebno u pogledu pravnog okvira, uključujući elektronički potpis te osiguranje informacijske sigurnosti i zaštite osobnih podataka, ali i uspostavi odgovarajuće infrastrukture i znanja.

Lokalne jedinice trebaju pružiti mogućnost djelovanja građanima te odrediti obvezu za vijećnike, gradonačelnike i zaposlene u lokalnoj samoupravi i službama **edukacije o političkoj kulturi** i pojedinim pitanjima, kao što su **transparentnost, dijalog, tolerancija, etika, participacija**.

PROBLEM:

Lokalne jedinice su do sada bile ostavljene da se same snalaze u novom europskom, političkom i administrativnom okružju, a nedostatak strategije regionalne i lokalne samouprave za integraciju u EU dodatno otežava uspješno uključivanje lokanih jedinica u europske mreže.

RJEŠENJA:

Nacionalna strategija treba regulirati pitanja kao što su jačanje personalnih i organizacijskih kapaciteta za bavljenje europskim pitanjima, praćenje zakonodavstva, uključivanje u europske mreže i tijela, te odgovarajuće jedinice za europske projekte (jedinice i službenici za EU); osnivanje centra za praćenje europskog prava i njegovog utjecaja na lokalne jedinice, te praćenje

nacionalnog prava kojim se prenosi europsko zakonodavstvo; odgovarajuće procedure i strukture za praćenje primjene načela supsidijarnosti; stvaranje informativnog centra za EU za lokalne jedinice u okviru mreže lokalnih vlasti; edukaciju službenika i vijećnika, ali i lokalnih poduzetnika o europskim pitanjima i politikama (okoliš, lokalne službe, energetika, itd.) i europskim fondovima.

Po uzoru na slične europske nagrade, udruge lokalnih i regionalnih jedinica trebale bi uvesti vlastitu **nagradu za kvalitetu u lokalnom upravljanju** potičući izvrsnost u pojedinim segmentima, kao što su inovacija, participacija ili povezivanje s privatnim sektorom.

Gradovi i općine, kao i županije, trebale bi i iskoristiti mreže lokalnih i regionalnih jedinica europskih zemalja u pogledu **razmjene službenika i vijećnika** u okviru *twinning* programa.

PROBLEM:

Udio lokalnih prihoda u BDP-u je prenizak i ne potiče decentralizaciju ovlasti. Fiskalni kapacitet lokalnih i regionalnih jedinica je prenizak. To posebno vrijedi za gradove. Nepripremljenost razvojnih projekata i nedostatak (strateškog) planiranja često navodi razlogom ne-realizacije kapitalnih ulaganja na lokalnim razinama. Uočena je i pojava neutrošenih sredstava u lokalnim proračunima čija je namjena unaprijed zakonom utvrđena, između ostalog upravo i za kapitalna ulaganja.

RJEŠENJA:

Udio **razvojnih rashoda treba povećati** na račun tekućih rashoda namijenjenih plaćama za lokalnu administraciju i materijalne troškove, posebice imajući u vidu manjkove u pojedinim infrastrukturnim sektorima (prometu, vodoopskrbi, odvodnji, otpadu).

Nužno je **preispitivanje zakonskih rješenja u sustavu poreza na dohodak**. Sadašnji je model raspodjele prihoda poreza na dohodak složen, često se mijenjao, dok je za neka postojeća rješenja upitna iskoristivost. Također lokalne jedinice nemaju imale nikakvog utjecaja na oblikovanje poreznih modela.

Potrebna je **reforma neporeznih prihoda ili uvođenje lokalnog poreza na imovinu** (nekretnine) te **poboljšanje sustava komunalne naknade i komunalnog doprinosa**. Komunalna naknada razmjerno je niska, premda s komunalnim doprinosom čini i do 30% prihoda lokalnih proračuna, no ozbiljni su prigovori spram (ne)pravednosti, izdašnosti i skupoće ubiranja. Postoji mogućnost uvođenja lokalnog poreza na nekretnine; moguće je također i zadržati postojeći model uz (moguća) poboljšanja.

Cijena komunalnih usluga iznimno je **važan financijski izvor u pojedinim komunalnim djelatnostima** (prometu, vodoopskrbi, odvodnji, otpadu) osobito radi njihova razvoja. Voluntaristički držati niske naknade i cijene radi političkih razloga znači značajne rashode za gradske proračune (u obliku subvencija trgovačkim društvima). Postojeći sustav pomoći obilježavaju brojne neracionalnosti, zakonska neujednačenost i nemogućnost njihova planiranja u lokalnim proračunima. Ne vodi se dovoljno računa o fiskalnim mogućnostima lokalnih jedinica, te je nastao sustav klijentelističkog i politiziranog odlučivanja.

Reguliranje sustava pomoći posebnim, srednjoročnim zakonskim okvirom znatno bi pridonijelo stabilnosti, predvidivosti i transparentnosti sustava. U sustavu dodjele pomoći malo se vodilo računa o fiskalnim mogućnostima lokalnih jedinica. Lokalne jedinice nisu iskorištavale sve zakonske mogućnosti, postojao je pritisak za dodjelom pomoći središnje vlasti te se smanjila odgovornost prema lokalnim biračima.

Jedan od problema na kojeg se već dulje vrijeme upozorava jest problem naplate prihoda (posebno vidljivo kada je riječ o neporeznim prihodima). Na tom se tragu preporučuje **osnivanje posebnih odjela za naplatu prihoda, praćenje izradom sustavnih planova naplate i redovitih izvještaja o postignutoj naplati** te skupštinski nadzor nad tim poslovima.

PROBLEM:

Pravo na pristup informacijama u Hrvatskoj karakterizirano je birokratskim preprekama i neuviđanjem važnosti ovog čimbenika za demokracije. Zakonska regulativa često se zaobilazi ili

se postupci dobivanja informacija odugovlače što pridonosi percepciji smanjene transparentnosti tijela lokalne i regionalne vlasti.

RJEŠENJA:

Republika Hrvatska trebala bi se **uskладiti s praksom međunarodnih institucija** (Europskog suda za ljudska prava, Europskog suda pravde, Odbora regija EU, Vijeća Europe) koji svojim odlukama pružaju vrijedne informacije za poboljšanje hrvatskog sustava.

Potrebno je **klasificirati tipične informacije** koje se traže od tijela lokalne vlasti, izraditi detaljnu **komparativnu analizu ključnih problema** koji se javljaju te **educirati službenike na državnim i lokalnim razinama** o važnosti principa javnosti i transparentnosti u demokratskom političkom poretku.

Popis predloženih mjera

Mjere koje je potrebno donijeti na različitim područjima lokalnog i regionalnog samoupravljanja su sljedeće:

- krenuti u realizaciju reforme s ciljem korjenite promjene sustava lokalne samouprave
- ne odgađati reforme te ih provesti transparentno, uz konzultaciju s javnosti
- voditi se kriterijima racionalnosti pri krojenju administrativnih jedinica
- strateškim dokumentom redefinirati ulogu županija (poboljšati koordinaciju, osnažiti međunarodnu suradnju, definirati odnos sa državnom vlasti, učiniti županije motorom razvoja)
- promijeniti pravni okvir kako bi se omogućio novi teritorijalni model organizacije
- utemeljiti pet regija kao temelj regionalnog ustroja Hrvatske (Središnja Hrvatska, Slavonija i Baranja, Primorsko-goransko-istarska regija, Dalmacija, Grad Zagreb i okolica)
- uskladiti prenesene ovlasti subnacionalnih jedinica i fiskalnih kapaciteta
- definirati financijske kapacitete i ovlasti (velikih) gradova

- promijeniti odnos tekućih i razvojnih rashoda u lokalnim proračunima
- oblikovati model raspodjele prihoda zajedničkih poreza
- reformirati neporezne prihode ili uvesti lokalni porez na imovinu
- obratiti pozornost oblikovanju i uporabi cijene komunalnih usluga
- reformirati sustav pomoći (jasniji kriteriji u skladu s financijskom snagom jedinica)
- poboljšati sustav naplate prihoda
- ojačati sustav odgovornosti i javnog nadzora
- ojačati participativnost poticanjem referenduma i građanskih inicijativa
- reformirati lokalni izborni sustav uvažavajući sve kriterije složenosti lokalnih zajednica
- potaknuti demokratizaciju političkih stranaka te ojačati mehanizme za nadzor stranačkog financiranja
- popularizirati donošenje strateških planova razvoja lokalne samouprave
- potaknuti edukaciju kadrova
- uvesti modele za evaluaciju kvalitete lokalnog upravljanja
- inicirati prijave za europske nagrade za kvalitetu upravljanja te uvesti hrvatsku inačicu te nagrade
- poboljšati kvalitetu javnih usluga korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije
- ustrajati na daljnjoj klasifikaciji tipičnih informacija koje se traže od tijela lokalne vlasti
- potaknuti izvještavanje od strane tijela lokalne vlasti o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama
- ujednačiti relevantne prakse o pristupu na informacije
- osnažiti mehanizme evaluacije transparentnosti tijela lokalne vlasti

Zaključak

Sustav lokalne samouprave vapi za reformom. Želimo li povećati efikasnost i efektivnost subregionalnih jedinica potrebno je pristupiti sveobuhvatnom rješavanju nagomilanih problema. Primjenom ovih mjera i akcija sustav lokalne uprave može postati aktivan partner u gospodarskom, društvenom i političkom razvitku Hrvatske.

O projektu i publikaciji Decentralizacija

Nositelj projekta:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Voditelji projekta:

Josip Kregar i Slaven Ravlić

Autori:

Josip Kregar, Slaven Ravlić, Anamarija Musa, Tereza Rogić Lugarić, Vedran Đulabić, Đorđe Gardašević

Projekt su financijski pomogli:

Open Society, Local Government and Public Service Reform Initiative, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Generalturist.

Cilj projekta:

Potaknuti dijalog o problemima sustava lokalne samouprave u RH i raspravu o prijedlozima reformskih rješenja kao i formulirati konkretne prijedloge javnih politika za reformu lokalne samouprave.

Sažetak publikacije

Autori, potaknuti sve glasnijim upozorenjima, kako struke, tako i građana, da je došlo vrijeme za reformu lokalne samouprave, dijagnostificiraju glavne probleme sustava lokalne samouprave te nude strukturirane prijedloge reformi. Počevši od političke ideje decentralizacije, analiziraju stvarno stanje centralizma Republike Hrvatske te identificiraju uzroke i posljedice tog stanja povezujući probleme lokalne samouprave s problemom centralizacije. Nadalje, analizira se funkcionalnost i opravdanost sadašnje teritorijalno-administrativne podjele Republike Hrvatske s ciljem maksimizacije efikasnosti i razvoja subnacionalnih jedinica. Uz to, dotiču se i raščlambe sastavnih dijelova financijske konstrukcije lokalnih i regionalnih proračuna te analiziraju njihovu preraspodjelu financijskih sredstava. U dijelu o lokalnoj demokraciji zaključuje se kako je ona nedovoljno razvijena te kako je bitno ojačati participativnost sustava i demokratičnost političkih stranaka. Strateško planiranje, inovacija i kvaliteta lokalnog upravljanja, e-uprava i priprema lokalne uprave za članstvo u EU aspekti su rješenja problema lokalnog upravljanja analizirani u dijelu komparacije hrvatskog iskustva s onim Europske unije. Zaključno, pregledom Zakona o pravu na pristup informacijama, s ciljem uvida u stanje transparentnosti vlasti na lokalnoj i regionalnoj razini, predlaže se ujednačavanje metodologije analize zahtjeva za pristup informacijama te poboljšanje komunikacijske strategije državnih, regionalnih i lokalnih tijela sa građanstvom.